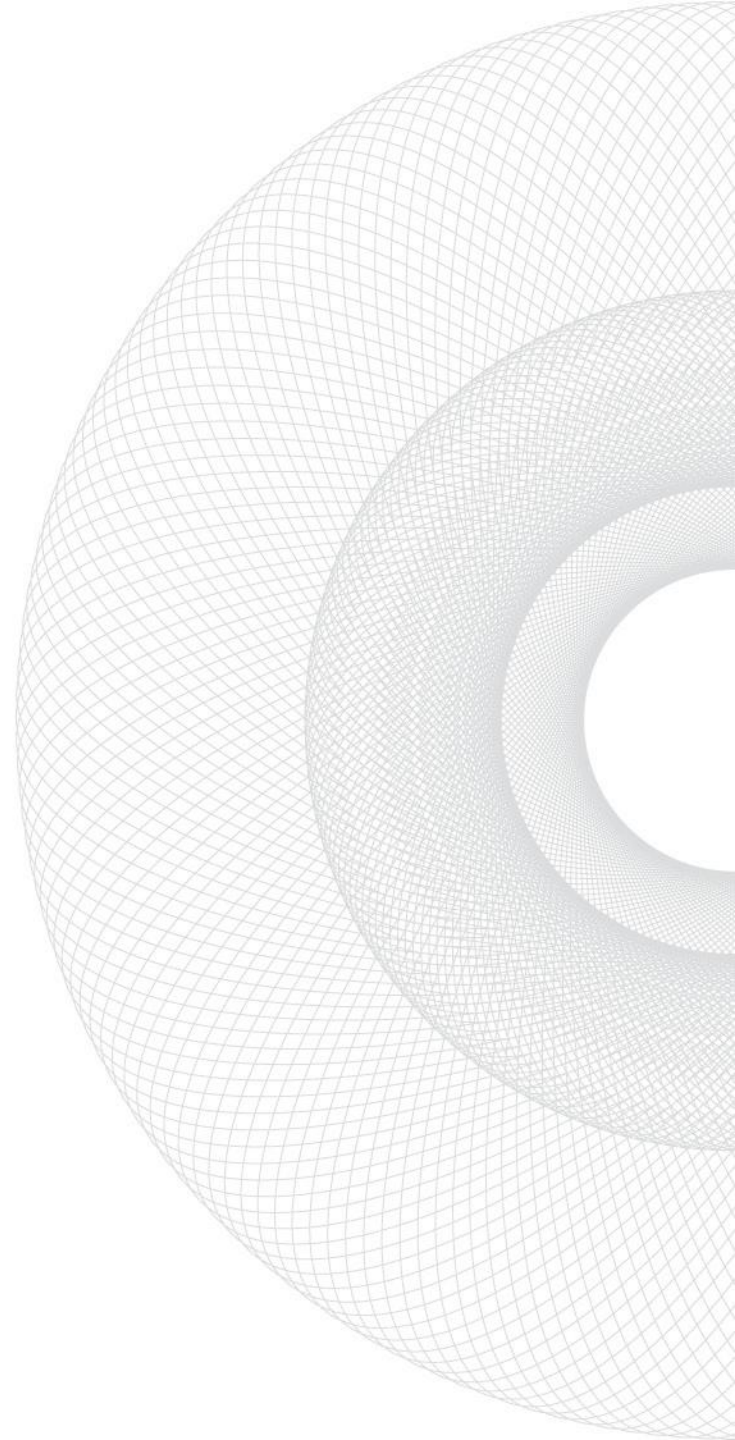

A másodlagos szoftverpiac jogi kérdései

KINSTELLAR

Dr. Klacsmann Dávid, LL.M.
ügyvéd, informatikai jogász

Az előadás tartalma

- 1. Fogalmi alapvetés: a másodlagos szoftverpiac és a használt szoftver**
- 2. A használt szoftverek jogszerű átruházásának feltételei**
- 3. Gyakorlati kérdések**

Másodlagos szoftverpiac: a használt szoftver licencek piaca

Másodlagos szoftverpiac

Az a piac, ahol a használt szoftverekhez kapcsolódó felhasználási jogok legális és jogtisztán módon cserélnek gazdát anélkül, hogy a felhasználási jogok átruházásához a szoftvergyártó külön hozzájárulna.

Az érintett termékpiac

- **Használt szoftverek**

Egy adott szoftver használata a telepítő csomag kibontását, a program installálását, a licence-kulcs alkalmazását jelenti. Ekkor válik használttá egy licence és beszélünk használt szoftverről.

- **Másodlagosan értékesített, de szűk értelemben nem „használt” szoftverek**

Tágabb értelemben használt szoftvernek tekinthetjük azon szoftvereket is, amelyeket a szoftvergyártótól (vagy annak hivatalos forgalmazójától) egy végfelhasználó megvásárolt, de a telepítésükre (kibontásukra) nem került sor.

- *Jogi megítélés szempontjából a két kategória együtt kezelhető, mivel mindkét esetben bekövetkezik az ún. jogkimerülés.*

Főszabály: a használt szoftverek a törvény erejénél fogva szabadon átruházhatóak.

Másodlagos szoftverpiac: a használt szoftver licencek piaca

Használt szoftverek forrása:

1. **Költségracionalizálás (pl. Software Asset Management audit) során feleslegesként, többletként azonosított szoftver-licencek**
2. **Technológiaváltás, szoftvercsomag-csere**
3. **Egyéb (pl. felszámolás, követelés végrehajtása következtében értékesítésre kerülő licencek)**

Magyarországon a másodlagos szoftverpiac meglehetősen fejletlen, noha becslések szerint 500.000-1.000.000 között van azon felesleges szoftverlicenceknek a száma, amelyek a másodlagos szoftverpiacon potenciálisan gazdát cserélhetnének.

Fejlett európai országokban a használt szoftverekkel való gazdálkodás 10-15 éve működő és különféle üzleti konstrukciókkal kiaknázott piac.

A használt szoftverekkel történő gazdálkodás előnyei és hátrányai

Költségracionalizálás

- Árcsökkenés érhető el a használati érték csökkenése nélkül (ellentétben bármilyen más használt termékek kereskedelmével, ahol a korábbi használat már rendszerint valamilyen értékcsökkenést okoz)
- Bevételek keletkeznek a szükségtelen licencek értékesítéséből

Versenypiaci funkció

Egységes belső piacon azonos árszintek alakulnak ki (parallel import esetén a szoftvergyártó nem léphet fel azon kereskedővel szemben, aki a más EU-tagállamban alacsonyabb áron forgalomba hozott szoftverterméket megveszi és a gyártónál alacsonyabb áron hozza forgalomba)

Szoftverhamisítás visszaszorítása

Hasznáلتszoftver kereskedés visszaszorítja az illegális szoftverhasználatot (tehát végső soron a szoftvergyártók érdekeit is szolgálja!)

DE:

- Rendszerint nem a legkorszerűbb technológiához lehet így hozzájutni
- Nem minden használt szoftver ruházható át a szerző (szoftvergyártó) engedélye nélkül

A használt szoftverek értékesítésének jogalapja

Általában véve a használt szerzői művek kereskedelme évszázados gyakorlat: ilyen az antikváriumok, használt lemezboltok tevékenysége.

A használt szerzői művek esetében a szerző terjesztési jogának a kizárólagossága szűnik meg.

- A szerzőnek (szoftvergyártónak) alapvetően kizárólagos joga, hogy a művét terjessze, és hogy erre másnak engedélyt adjon.
- **Terjesztésnek** minősül a mű eredeti példányának vagy többszörözött példányainak a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele forgalomba hozatallal vagy forgalomba hozatalra való felkínálással.
- A használt szerzői művek értékesítésének jogalapja a szerzői jogi törvényekben meghatározott **jogkimerülés** intézménye, amely a szerző terjesztési jogának megszűnését jelenti.
- A jogkimerülés elvét szoftverek esetében az 1970-es évek óta alkalmazza a nyugat-európai bírói gyakorlat, majd az 1991-es Szoftver Irányelv vezette be az Európai Unió jogába ('*exhaustion of rights*'-elv).
- Minden EU-országban egységesen, azonos feltételekkel érvényesülő jogintézmény.
- Az Egyesült Államokban és más angolszász jogrendszerekben szintén érvényesül '*first sale doctrine*' néven.

A használt szoftver átruházhatóságának feltételrendszere

A jogkimerülés feltételrendszerét hazánkban a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 23.§ (5) bekezdése szabályozza, mely szerint:

Ha

- a jogosult vagy az ő kifejezett hozzájárulásával másvalaki
- adásvétellel vagy a tulajdonjog más módon történő átruházásával
- a szerzői mű műpéldányát
- az Európai Gazdasági Térségben
- forgalomba hozta,

a terjesztés joga az így forgalomba hozott műpéldány tekintetében a továbbiakban nem gyakorolható (a bérbeadás kivételével).

Mi minősül műpéldánynak?

Mi minősül forgalomba hozatalnak?

Mikor történik egy szoftver „forgalomba hozatala”?

A nem saját fejlesztésű szoftverek felhasználási joga megszerzésének három jogszerű módja:

1. Szabad szoftver használata
2. Egyedileg igényeknek megfelelően fejlesztett szoftver beszerzése
3. *Kereskedelmi forgalomban kapható sztenderd szoftvertermék vásárlása*
 - A szoftvergyártó nem a felhasználó egyedi igényeihez alakítja a szoftvert, a felhasználó és a szoftvergyártó között nem alakul ki közvetlen kapcsolat.
 - A végfelhasználói licencszerződés egy általános szerződési feltétel-csomag, amelyet a szoftvergyártó nem tárgyal le egyedileg a felhasználóval.

Forgalomba hozatal szerzői jogi értelemben kizárólag a kereskedelmi forgalomban lévő sztenderdizált szoftvertermékek történik.

Egyedileg fejlesztett szoftverek esetében nem áll be a jogkimerülés

Azaz a felhasználási jog továbbadása csak a szoftvergyártó engedélyével lehetséges.

A „műpéldány” értelmezése

Jogkimerülés alapja a műpéldány, mint dolog megszerzése: a szerző „feladja uralmát” a mű adott példánya felett. Szoftverek esetében tehát az adott hordozó tekintetében szűnik meg a szoftvergyártó terjesztési joga.

Értelmezési kérdések:

1. Dobozos termékek
2. OEM termékek
3. Mennyiségi licenckonstrukciók
4. Online megvásárolt szoftverek

Hiányzik az irányadó bírósági gyakorlat Magyarországon a használt szoftverek átruházásával kapcsolatos jogkérdések tekintetében.

Okok:

- a másodlagos szoftverpiac hazai fejletlensége (kevés tranzakció történik)
- sok hasznáلتszoftver-átruházási tranzakció nem jut a szoftvergyártók ill. a hivatalos viszonteladók tudomására

Németországban azonban bőséges bírósági gyakorlat áll rendelkezésre a témában, amelyek a magyar helyzet értelmezéséhez is segítséget nyújthatnak (továbbá a jogrendszerek hasonlósága miatt az érvelések a magyar bíróságok előtt is felhasználhatóak)..

A műpéldány értelmezése: dobozos és OEM termékek

Dobozos termékek

- A termék szabadon átruházható a műpéldány átruházásával.
- A szoftver adathordozón kívül szükséges a teljes dokumentáció, licencszerződés, kézikönyv, eredetiséget igazoló címke átadása.
- A szoftvercsomag egyes részei külön-külön nem értékesíthetők.
- Upgrade verzió önmagában nem értékesíthető.

OEM termékek

- Nagy szoftverházak álláspontja: OEM termékek elválaszthatatlanok a hardvertől. OEM licencek megszűnnek akkor is, ha a kapcsolt hardver eszközben lényeges változtatás történik (alaplapsere).
- Német bírósági gyakorlat: ellentmondásos, bizonyos esetekben az OEM változat továbbértékesítése lehetséges hardver nélkül is.

A műpéldány értelmezése: mennyiségi licencek és online letöltések

Online letöltött szoftverek

Előre gyártott műpéldány nem is keletkezik.

Kétféle megközelítés:

1. Műpéldány átadása nélkül nem is történik terjesztés szerzői jogi értelemben, így jogkimerülés sem következik be (azaz a továbbadás nem lehetséges a gyártó engedélye nélkül)
2. Immateriális átadás a fizikai átadással egyenértékű, ugyanúgy bekövetkezik a jogkimerülés
 - Esetről esetre vizsgálendő, hogy továbbadható-e a letöltött szoftver.
 - Minél inkább hasonlít az elektronikus továbbadás a fizikai műpéldány átadására, annál inkább lehet érvelni a jogszerűsége mellett
 - *Német bírósági gyakorlat:* merevlemezen készült első másolat műpéldányként jogszerűen átruházható.

Volumen licencek

- Volumen licencek esetében kedvezőbb ár érhető el, mint a licencek külön-külön megvásárlása esetén
- Messzemenő versenypiaci hatások: volumen licencek feldarabolhatósága a másodlagos szoftverpiacon végső soron a mennyiségi licenckonstrukció eltűnéséhez vezethet.
- *Német bírósági gyakorlatban* van arra példa, hogy a volumen licencek feloszthatóak, egyes licencek külön-külön is értékesíthetőek

Az Európai Unió Bírósága vonatkozó eljárása

Online letöltött, immateriális műpéldányok átruházhatósága kérdésében az Európai Unió Bírósága folytat előzetes döntéshozatali eljárást.

A döntés meghozatalát követően (várhatóan 2012) az egész EU-ban egységes értelmezése lesz az online letöltött szoftverek és a volumen licencek esetében a jogkimerülés feltételeinek

A vizsgált kérdések:

1. Bekövetkezik-e a szerző terjesztési jogának kimerülése online értékesítés esetén
2. A másodlagos szoftverpiacon jogszerűen lehet-e megszerezni az ilyen módon letöltött szoftvereket

A másodlagos szoftverpiac működését a döntés alapvetően befolyásolni fogja.

Tágabb értelemben minden online üzleti modellre kihatással lehet: pl. „app”-ek és más hasonló szoftveralapú tartalmak továbbértékesítésének lehetőségére is.

Gyakorlati kérdések

Mire figyeljünk, ha használt szoftverekkel szeretnénk gazdálkodni?

1. Az adathordozó átadása mellett szükséges a teljes szoftverdokumentáció átadása (csomagolás, kézikönyv, végfelhasználói licencszerződés, eredetiséget igazoló címke)
2. A műpéldány első étékesítése az Európai Gazdasági Térségben kellett történnie (azaz nem lehetséges a használt szoftver import EGT-n kívüli országokból)
3. A dokumentáció eredetiségét mindig ellenőrizni kell
4. Vizsgálni kell a licenciában foglalt esetleges korlátozásokat (pl. egyetemeknek szánt licencek csak ezen a jogosulti körön belül adhatóak át)
5. Szavatosságot kell kérni az eladótól a tekintetében, hogy ő maga megszüntette a továbbadott szoftver használatát

Minél jobban eltávolodik a szoftver átadása annak fizikai hordozójának átadásától, annál nagyobb körültekintéssel szükséges eljárni.

Mit tehetnek a szoftvergyártók a másodlagos szoftverpiac visszaszorítása érdekében?

- A végfelhasználási licencszerződésben foglalt korlátozásoktól kevés eredmény várható, ugyanis az a szerzői jogi jogszabályokkal nem lehetnek ellentétesek (ti. a jogkimerülés alól nem lehet „kiszereződni”)
- Technikai módszer a továbbértékesítés korlátozására: szoftver csak egy meghatározott (online) user account-tal együtt használható

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Klacsmann Dávid, LL.M.
Andrékó Kinstellar Ügyvédi Iroda

1054 Budapest, Széchenyi rakpart 3.
david.klacsmann@kinstellar.com
www.kinstellar.com

